

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący)
SSN Jarosław Matras (sprawozdawca)
SSN Włodzimierz Wróbel

w sprawie **K. W.**
oskarżonej o czyn z art. 190a § 2 k.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 11 czerwca 2025 r.
skargi prokuratora
na wyrok Sądu Okręgowego w Częstochowie
z dnia 30 stycznia 2025 r., sygn. akt VII Ka 893/24,
uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Częstochowie
z dnia 6 września 2024 r., sygn. akt XI K 447/24,
i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,
na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Częstochowie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

Jarosław Matras

Dariusz Kala

Włodzimierz Wróbel

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 września 2024 r. w sprawie o sygn. akt XI K 447/24, Sąd Rejonowy w Częstochowie oskarżoną K. W. uznał za winną popełnienia przestępstwa z art. 190a § 2 k.k. i za to na podstawie tego przepisu wymierzył jej karę roku pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawiesił na okres próby wynoszący trzy lata. Na podstawie art. 72 §1 pkt 1 k.k. zobowiązano także oskarżoną do informowania kuratora o przebiegu okresu próby (raz na 6 miesięcy), a na podstawie art. 46 § 2 k.k. zasądzono od niej na rzecz oskarżycielki posiłkowej kwotę 3.000 zł tytułem nawiązki za doznaną krzywdę.

Wyrok ten w całości zaskarżył obrońca oskarżonej zaś pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej w zakresie orzeczenia o karze.

Wyrokiem z dnia 30 stycznia 2025 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie w sprawie o sygn. akt VII Ka 893/24 uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Częstochowie do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wyroku wskazano, że powodem uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji jest zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., która spowodowana była nieobecnością obrońcy na rozprawie sądu pierwszej instancji, gdy zachodziła sytuacja wskazana w przepisie art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. Sąd odwoławczy uznał, że z uwagi na przedstawioną dokumentację zasadne było powzięcie uzasadnionych wątpliwości co do tego czy w czasie zarzucanego czynu K. W. miała wyłączoną lub w znacznym stopniu ograniczoną zdolność rozpoznania jego znaczenia i pokierowania swoim postępowaniem oraz czy stan jej zdrowia psychicznego pozwalał na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny.

Od wyroku tego skargę wniósł prokurator, który zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonej, zarzucił mu:

„naruszenie przepisu postępowania w postaci art. 437 § 2 k.p.k. polegającego na uchyleniu wyroku Sądu I instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, w sytuacji, gdy nie zaistniała żadna z przesłanek uprawniających do podjęcia takiego rozstrzygnięcia, a w szczególności określona w art. 439 § 1 pkt 10

k.p.k. oraz w sytuacji, gdy nie było konieczne przeprowadzenie w tym zakresie na nowo przewodu sądowego w całości.”

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Częstochowie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W odpowiedzi na skargę obrońca oskarżonej wniósł o oddalenie skargi kasatoryjnej jako oczywiście bezzasadnej na podstawie art. 535 § 3 k.p.k. oraz dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentacji medycznej oskarżonej z lat 2022-2023 dotyczącej jej dalszego leczenia psychiatrycznego, na okoliczność jej stanu psychicznego w chwili czynu oraz jego wpływu na zdolność do rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest zasadna.

Na wstępie trzeba stwierdzić, że zaskarżony wyrok nie może się ostać z dwóch powodów. Pierwszy powód jest wynikiem przeprowadzonej z urzędu kontroli Sądu Najwyższego w obszarze uchybień kwalifikowanych z art. 439 § 1 k.p.k. (art. 539f k.p.k. w zw. z art. 539a § 3 k.p.k.). Przypomnieć trzeba, że w obszarze postępowania odwoławczego istnienie uchybień o tym charakterze musi być kontrolowane z urzędu przez Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2020 r. I KZP 14/19, OSNKW 2020, z. 6, poz. 18). W toku tak prowadzonej kontroli stwierdzono, że sąd odwoławczy orzekał w składzie, który nie gwarantował spełnienia standardu bezstronności i niezależności, a więc był sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Okoliczność ta wynikała z udziału w tym składzie sędziego Sądu Okręgowego w Częstochowie X.Y.. Zauważyć trzeba, że Sąd Najwyższy przeprowadzał już badanie standardu niezawisłości i bezstronności tego sędziego, które to badanie przyniosło wynik negatywny dla sędziego (zob. wyrok SN z dnia 13 lutego 2025 r., IV KK 348/24). W tym zakresie Sąd Najwyższy orzekający w niniejszym składzie podzielił szczegółową ocenę przedstawioną w uzasadnieniu wyroku wydanego w sprawie IV KK 348/24, co prowadzić musiało, już z tego powodu, do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Mając na uwadze szczegółową analizę okoliczności dotyczących tego sędziego,

przetawioną w uzasadnieniu wyroku wydanego w sprawie IV KK 348/24, zbyteczne jest powtarzanie argumentacji prawnej co do podstaw na jakich przeprowadza się tego rodzaju test oraz przywoływanie orzeczeń Sądu Najwyższego jak i wyroków Trybunału Praw Człowieka odnoszących się do tej procedury (uchwała trzech połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020 r., z. 2, poz. 7, a także np. orzeczenia Sądu Najwyższego - postanowienia z dni: 16 września 2021 r., I KZ 29/21, OSNK 2021, z. 10, poz. 41, 23 listopada 2022 r., I KO 79/21 oraz I KO 80/21, 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22, uchwały z dni: 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22) czy wyroki z dni: 26 lipca 2022 r., III KK 404/21, OSNK 2023, z. 5-6, poz. 22, 19 kwietnia 2023 r., III KK 375/21, OSNK 2023, z. 5-6, poz. 29, 13 lutego 2025 r., IV KK 348/24, 21 maja 2025 r., II KK 483/24). W kontekście kluczowych okoliczności należy jedynie przypomnieć najważniejsze fakty dotyczące tego sędziego. Sędzia X.Y. jako sędzia Sądu Rejonowego w M. poparł kandydaturę sędziego L.M. na członka nowo powołanej Krajowej Rady Sądownictwa. Słusznie wskazuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że takie działanie, w kontekście wyrażanej w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz trybunałów międzynarodowych negatywnej oceny niekonstytucyjnej Krajowej Rady Sądownictwa, powszechnie odczytywane było i jest, jako wyraz poparcia dla władzy wykonawczej i forsowania przez nią niekonstytucyjnych zmian w funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2024 r., III KK 52/24). Ta Krajowa Rada Sądownictwa, której wybór dokonany został z naruszeniem Konstytucji (szeroki i trafny wywód przedstawiono m.in. w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego w sprawie IV KK 348/24) w dniu [...] 2019 r. podjęła uchwałę w przedmiocie przedstawienia wniosku o powołanie tego sędziego do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w Sądzie Okręgowym w Częstochowie, zaś postanowieniem Prezydenta RP z dnia [...] 2020 r. (M.P. poz. [...]) powołano go na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Częstochowie. Nadto, Minister Sprawiedliwości powoływał wskazanego sędziego jako swojego przedstawiciela w Komisji Egzaminacyjnej do spraw aplikacji adwokackiej (Dz. Urz. Min. Spr. z 2019 r. poz. 91; Dz. Urz. Min. Spr. z 2021 r. poz. 29). Dodać trzeba, co jest okolicznością istotną, że w dniu 27 marca 2023 r. sędzia X.Y. został powołany

na stanowisko Komisarza Wyborczego w Okręgu [...], co w kontekście procesu wyboru komisarzy wyborczych (na wniosek ministra właściwego dla spraw wewnętrznych) pozwala na stwierdzenie, iż z reguły tylko ci sędziowie, którzy mieli „zasługi” w tworzeniu niekonstytucyjnej Krajowej Rady Sądownictwa mogli liczyć na takie powołania. Po rozważeniu tych okoliczności Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że oczywiste zaangażowanie sędziego w związki z władzą wykonawczą, nie pozostawało bez wpływu na rozwój jego kariery zawodowej a w szczególności na awans do Sądu Okręgowego w Częstochowie, co z kolei daje podstawy do powzięcia istotnych wątpliwości co do jego bezstronności w tym postępowaniu. W niniejszej sprawie Sąd Najwyższy nie podzielił zapatrywania wyrażonego w uzasadnieniu postanowienia z 13 września 2023 r. w sprawie IV KK 163/22, mając na uwadze odmienną sytuację procesową, tj. uniewinnienie oskarżonego od odpowiedzialności karnej w procesie toczącym się z oskarżenia publicznego. Dostrzec należy w kontekście okoliczności dotyczących sprawy, że w niniejszej sprawie wyrok sądu pierwszej instancji – zaskarżony na korzyść jak i na niekorzyść – był wyrokiem skazującym, wydanym w toku postępowania zainicjowanego aktem oskarżenia wniesionym przez prokuratora, który nie podlegał już służbowo Prokuratorowi Generalnemu - Ministrowi Sprawiedliwości odpowiadającemu w latach 2017-2023 za inicjowanie zmian w obszarze wymiaru sprawiedliwości, których efektem miało być podporządkowanie sądów władzy wykonawczej. Ta okoliczność jednak nie wyłącza przedstawionego wnioskowania, albowiem możliwość podważenia bezstronności sędziego w związku z podejrzeniami dotyczącymi związków sędziego z władzą wykonawczą i możliwego kierowania się tym elementem w procesie orzekania nie ustaje tylko dlatego, iż władza wykonawcza się zmieniła. Trafnie Sąd Najwyższy wskazał w uzasadnieniu wyroku wydanego w sprawie II KK 490/24, że: *„Okoliczność istnienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. [...] jest zatem bezsporna, a fakt, że w sprawie tej wydano wyrok skazujący w układzie, gdy oskarżycielem publicznym był prokurator, a w dacie orzekania Prokuratorem Generalnym nie jest już Minister Sprawiedliwości, który w okresie 2018-2023 (do zmiany władzy w grudniu 2023 r.) podejmował działania w kierunku podporządkowania sądownictwa władzy wykonawczej, nie ma żadnego znaczenia. Wskazany już wcześniej fakt obalenia - w obszarze oglądu obiektywnego i*

postronnego obserwatora - domniemania niezawisłości i niezależności sędziego ma związek przede wszystkim z procesem awansowania na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w niekonstytucyjnej procedurze (neo-KRS) i świadomości tego stanu rzeczy przez każdego sędziego, a następnie – już po uzyskaniu awansu w takiej procedurze – czerpaniu korzyści z tytułu pełnienia różnych funkcji jako wyraz aprobaty dla działań destrukcyjnych w obszarze wymiaru sprawiedliwości. Taka postawa nie gwarantuje, zarówno z uwagi na wadliwość procesu nominacji, w którym sędzia brała udział (KRS w składzie sprzecznym z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej) jak i ewidentne powiązania z władzą wykonawczą oraz swoje postępowanie po uzyskaniu awansu w czasie bezpardonowych ataków na niezależność sądownictwa, iż sąd z udziałem [...] będzie niezależny i bezstronny, związany jedynie prawem oraz niepodlegający zewnętrznym naciskom, a więc spełniający standardy obowiązujące w demokratycznym państwie prawa, jakim jest Rzeczpospolita Polska. Nie zmienia tej optyki fakt wydania wyroku w innej rzeczywistości politycznej. Podatność sędziego w kontekście uzyskania awansu zawodowego na wyższe stanowisko sędziowskie a następnie obejmowanie funkcji w takim systemie władzy sądowniczej oraz wyrażanie w orzecznictwie poglądów prawnych w zgodzie z linią władzy, oznacza, iż strona procesu i obserwator takiego procesu nie będzie miał pewności co do bezstronności i niezależności takiego sędziego w postępowaniu toczącym się w nowej rzeczywistości politycznej. Nie da się przecież wykluczyć, że raz okazana podatność na oczekiwania (nawet nie wyrażone wprost) władzy wykonawczej nie spowoduje zmiany swojego nastawienia w sferze orzekania w taki sposób, aby zachować swoje – wadliwie uzyskane – stanowisko.”

Z tego powodu konieczne stało się uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi odwoławczemu.

Niezależnie od tej okoliczności, rację ma prokurator w skardze, że sytuacja, w której to sąd odwoławczy samodzielnie, na podstawie materiałów dołączonych do apelacji, powziął wątpliwości co do poczytalności oskarżonej nie oznacza jeszcze, iż takie wątpliwości miał mieć sąd pierwszej instancji i z tego powodu była wówczas obowiązkowa obecność obrońcy na rozprawie głównej. W toku postępowania przygotowawczego oraz sądowego przed sądem *meriti*, oskarżona nie podnosiła

żadnych okoliczności, które miałyby wskazywać na istnienie wątpliwości co do jej poczytalności czy też zdolności do prowadzenia w sposób samodzielny swojej obrony (wyjaśnienia podejrzanej oraz oskarżonej). Z tego więc powodu nie jest uprawnione twierdzenie, że obrona miała mieć charakter obligatoryjny także na etapie postępowania przed sądem pierwszej instancji. Do wniosku takiego nie uprawnia w żadnej mierze fakt, że schorzenie, z którego wyprowadzane są przez sąd odwoławczy wątpliwości co do stanu psychicznego (art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k.), istniało także w czasie postępowania przed sądem pierwszej instancji. W takim układzie sąd odwoławczy powinien dopuścić dowód z opinii biegłych psychiatrów (art. 202 § 1 k.p.k.) i dopiero w zależności od treści opinii biegłych i jej oceny (art. 79 § 4 k.p.k.) powinien podjąć stosowną decyzję także co do tego, czy rzeczywiście istniały przesłanki obrony obligatoryjnej na etapie przed sądem pierwszej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2024 r., III KS 71/23).

Z tych wszystkich powodów orzeczono jak w wyroku.

[J.J.]

[a.ł.]

Jarosław Matras

Dariusz Kala

Włodzimierz Wróbel